

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та психології

Велитченко Л.К.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи

**для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
освітньо-професійної програми спеціальності 053 Психологія»
денної та заочної форм навчання**

Одеса 2024

Рекомендовано навчально-методичною радою Міжнародного гуманітарного університету протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Рецензенти:

Фурман А.А. – доктор психологічних наук, доцент, декан соціально-гуманітарного факультету Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

Мазоха І.С. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Велитченко Л.К.

Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Одеса: МГУ, 2024. 25 с.

УДК 150

МГУ

Велитченко Л.К.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна **«Теоретико-методологічні проблеми психології»** належить до обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки, вивчення якої передбачено за освітньо-професійною програмою підготовки фахівців освітнього ступеня – магістр за спеціальністю **«Психологія»**.

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань про теоретичну модель психічної реальності, виокремлення вихідної системи понять, формалізації, та процес інтерпретації даних досліджень.

Передумови для вивчення дисципліни. Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань з дисциплін **«Загальна психологія»** та **«Філософія психології»**.

ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті освоєння дисципліни здобувач повинен **знати:**

1. на понятійному рівні – основні категорії, поняття, зміст предмету **«Теоретико-методологічні проблеми психології»** та його структуру, особливості їх проявів у сучасній психологічній науці.
2. описувати: конкретні психологічні явища, знати та вміти правильно застосовувати отримані знання.

Уміти:

1. розуміти теоретико-методологічні зміни та оновлення, що відбуваються на сучасному етапі розвитку психологічної науки.
2. визначати провідні тенденції у дискусії про предмет психології.
3. пояснювати значення методологічних принципів в становленні сучасної методології.
4. застосовувати знання: на рівні відтворення – правильно оцінювати сутність та зміст конкретних психологічних теорій та концепцій, орієнтуватися в сутності побудови теоретико-методологічної основи психології.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Теорія як форма наукового знання	17	2	4	11	17	-	2	15
Тема 2. Розвиток уявлень про предмет психології	17	2	4	11	17	2	-	15
Тема 3. Особистість як суб'єктний досвід соціумного буття	17	2	4	11	17	-	2	15
Тема 4. Теорія пізнання. Теоретичне пізнання психічного	17	2	4	11	17	2	-	15
Тема 5. Методологія як система принципів наукового дослідження	17	2	4	11	17	2	-	15
Тема 6. Методологія та її роль у розвитку методів психології	17	2	4	11	17	-	2	15
Тема 7. Категоріальний апарат та сучасні методологічні проблеми психології	18	2	4	12	18	-	-	18
Усього годин	120	14	28	78	120	6	6	108
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЕКЗАМЕН								

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теорія як форма наукового знання.

Знання. Зміст і характер нової системи знань. Епістемологічні перспективи. Види психологічного знання. Наука. Відмінності між науками про природу і науками про людину. Мета діяльності вченого. Теорія. Компоненти теорії. Центральні компоненти психологічних теорій. Шляхи перевірки теорії. Емпіричні та теоретичні об'єкти. Об'єкт дослідження. Предмет дослідження. Парадигма. Основні риси природничо наукової парадигми. Елементи науково дослідного процесу. Проблема. Проблемна ситуація. Мета. Завдання дослідження. Гіпотеза. База формування теорії. Первинні теоретичні конструкції. Закон. Причинно-наслідкові відношення. Класифікація. Типологія.

Тема 2. Розвиток уявлень про предмет психології.

Психологія стародавнього світу. Психофізичний дуалізм. Експериментальна психологія і класичні школи (асоціативна психологія, структуралізм і гештальтизм, функціональна психологія, біхевіоризм, психологічний енергетизм, психологія діяльності) в боротьбі за цілісне вивчення психіки. Шляхи подолання розриву академічної (теоретичної) та емпіричної (практичної) психології: культурно-історичний, психотехнічний і моделюючий, у т. ч. системно-мислєдїяльнїсний підходи. Кризи психологічної науки. Методологічний плюралізм і предмет психології. Парадигмальний статус психології. Народження психології як самостійної дисципліни. Основна мета сучасної психології особистості.

Тема 3. Особистість як суб'єктний досвід соціумного буття

Становлення поняття особистості. Індивід, індивідуальність, особистість. Структурні компоненти теорій особистості. Теорії особистості. Компоненти теорій особистості. Концепція персоналізації. Теорія оперантного навчіння. Теорія соціального навчіння.

Тема 4. Теорія пізнання.

Феномен пізнання. Види пізнання. Співвідношення між собою понять: «наукове пізнання» та «наукове знання». Структура (елементи) процесу наукового пізнання. Основні рівні наукового знання. Форми наукового знання. Критерії істинності наукового знання. Позитивізм в структурі наукового знання. Базові позитивістські міфологеми. Сучасна теорія пізнання.

Тема 5. Методологія як система принципів наукового дослідження.

Модель. Теоретична модель реальності. Виокремлення вихідної системи понять. Формалізація. Сходження від абстрактного до конкретного. Переробка емпіричної інформації. Знаково-символічні операції. Інтерпретація. Якісний аналіз даних дослідження. Виявлення закономірностей психічного явища. Сучасна психології як перегляд методологічних установок і перехід від: а) системної логіки дослідження до мережевої; б) позитивізму до герменевтики; в) класичної, некласичної раціональності до постнекласичної. Методологічний плюралізм і предмет психології. Психологія як допарадигмальна, мультипарадигмальна і позапарадигмальна наука. проведення психологічного дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. Представлення результатів досліджень у писемній та усній формах.

Тема 6. Методологія та її роль у розвитку методів психології.

Методологія науки і методологія дослідження. Поняття методу в науці: науковий підхід, методологічний принцип, дослідницький метод, конкретна методика. Побудова мети та гіпотез. Розрізнення пояснювальної та описової психології. Методи пояснювальної (природничо – наукової) психології: спостереження, експеримент, тести, аналіз продуктів діяльності, опитування. Методи описової (гуманітарної) психології: інтроспекція, самозвіт, включене спостереження, ідентифікація, рефлексія, діалог, герменевтика. Методи практичної психології (психологічної практики): психотерапія, консультування, тренінг, корекція. Постнекласична методологія та контекст об'єднання науки про природу і науки про дух. Постпозитивістська

методологія та контекст психотерапевтичної практики обслуговування індивідуальної людини. Культурна методологія та контекст культурології. Дотримання норм професійної етики у фаховій діяльності.

Тема 7. Категоріальний апарат та сучасні методологічні проблеми психології

Категоріальний апарат психологічної науки: базисні і метапсихічні категорії психологічної науки. Процес і закономірності формування категоріального ладу – серцевина внутрішньої логіки розвитку психологічної науки. Взаємозв'язок розробки психологічних проблем і основних категорій. Категорія «образу» в психології. Фактори формування образу. Категорія «дії». Поведінка як адаптивна дія. Внутрішній план дії. Від психофізіологічної до психосоціальної дії. Категорія «мотиву». Спонукальна та смислоутворююча функції мотивації. Проблеми мотивації діяльності. Категорія «особистості» в психології. Концепція самоактуалізації особистості. Абсолютизація окремих категорій як основа оформлення течій і наукових шкіл у психології. Обмеження, які накладає використання в психології категорій. Класифікація категорій психології. Функції свідомості. Проблема внутрішнього й зовнішнього. Людина як суб'єкт власної психіки. Суб'єкт, суб'єктність, суб'єктивність.

ТЕМИ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. ТЕОРІЯ ЯК ФОРМА НАУКОВОГО ЗНАННЯ

План

1. Сутність наукового пізнання.
2. Суб'єкт та об'єкт пізнання.
3. Рівні пізнання: емпіричне і теоретичне.
4. Теорія як складова наукового пізнання.
5. Елементи теорії: наукова ідея (концепція), принцип, поняття, категорія, судження, висновок.

Завдання для самостійної підготовки

1. Визначити сутність наукового пізнання.
2. Розкрити зміст понять «пізнання» і «практика».
3. Охарактеризувати суб'єкт та об'єкт пізнання.
4. Виокремити рівні пізнання: емпіричне і теоретичне.
5. Визначити теорію як складову наукового пізнання.
6. Надати визначення теорії науки. Визначити функції теорії.
7. Виокремити елементи теорії.
8. Суть та співвідношення понять "наукове пізнання", "теорія", "методологія".
9. Визначити поняття наукової парадигми.

Теми для доповідей та есе

1. Центральні компоненти психологічних теорій.
2. Елементи науково-дослідницького процесу
3. Первинні теоретичні конструкції.

ТЕМА 2. РОЗВИТОК УЯВЛЕНЬ ПРО ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ

План:

1. Психологія стародавнього світу.
2. Психофізичний дуалізм.
3. Експериментальна психологія і класичні школи
4. Кризи психологічної науки.
5. Методологічний плюралізм і предмет психології.
6. Парадигмальний статус психології.

Завдання для самостійної підготовки

1. Визначити класичний, некласичний та постнекласичний етапи розвитку психології: часові межі та загальна характеристика.
2. Визначити поняття кризи у розвитку психології як науки та її основні ознаки.
3. Проаналізувати культурно-історичні і внутрішньонаукові (ідейноконцептуальні) детермінанти розвитку психології.
4. Навести періодизацію психологічної науки за критерієм співвідношення об'єкта і суб'єкта наукового пізнання.
5. Експериментальна психологія і класичні школи (асоціативна психологія, структуралізм і гештальтизм, функціональна психологія, біхевіоризм, психологічний енергетизм, психологія діяльності) в боротьбі за цілісне вивчення психіки.

Теми для доповідей та есе

1. Кризи психологічної науки.
2. Методологічний плюралізм і предмет психології
3. Парадигмальний статус психології.

ТЕМА 3. ОСОБИСТІСТЬ ЯК СУБ'ЄКТНИЙ ДОСВІД СОЦІУМНОГО БУТТЯ

План:

1. Становлення поняття особистості.
2. Індивід, індивідуальність, особистість.
3. Структурні компоненти теорій особистості.
4. Теорії особистості. Компоненти теорій особистості.
5. Концепція персоналізації.
6. Теорія оперантного навчання.
7. Теорія соціального навчання.

Завдання для самостійної підготовки

1. У кожного з нас є робоче визначення поняття "особистість". Яке воно у вас? Чи містить воно небудь особливий погляд на поведінку людини?
2. Які переваги вивчення особистості строго в рамках наукової психології? Які можливі незручності або обмеження такого підходу?
3. Наведіть відомі вам підходи до структури особистості.
4. Що таке теорія особистості і які її основні функції? Якби теорії особистості не було, до яких наслідків це призвело б?
5. Коротко обговоріть критерії, які використовуються для пояснення, чому одна теорія краще за іншу. Який критерій ви вважаєте найбільш відповідним для оцінки загальної гідності теорії? Поясніть.

Практичне завдання:

1. Вставте номери правильних відповідей:

Хто є автором вітчизняних концепцій щодо структури особистості?

Концепція персоналізації (...). Теорія інтегральної індивідуальності (...). Диспозиційна структура особистості (...). Системна модель особистості (...). Структура особистості (...).

Психічний склад особистості (...). Ієрархічна структура особистості (...).

1. С.Л. Рубінштейн 2. Б.Г. Ананьєв 3. В.С. Мерлін 4. В.О. Ядов 5. В.А. Петровський 6. Н.І. Рейнвальд 7. К.К. Платонов.

2. Вставте номери правильних відповідей:

Хто є автором зарубіжних концепцій щодо структури особистості?

Соціально-психологічна психоаналітична теорія особистості (...).
Соціокультурна теорія особистості (...). Індивідуальна теорія особистості (...).
Психосоціальна теорія особистості (...). Теорія оперантного навчіння (...).
Феноменологічна теорія особистості (...). Структурна теорія рис особистості (...).
Теорія типів особистості (...). Психодинамічна теорія особистості (...).
Когнітивна теорія особистості (...). Гуманістична теорія особистості (...).
Теорія рис (...). Аналітична теорія особистості (...). Теорія соціального навчіння (...).

1. З. Фройд 2. К.Г. Юнг 3. А. Адлер 4. Е. Еріксон 5. Е. Фромм 6. К. Хорні
7. Г.У. Олпорт 8. Р. Кеттел 9. Г.Ю. Айзенк 10. Б.Ф. Скіннер 11. А. Бандура 12.
Дж. Келлі 13. А. Маслоу 14. К. Роджерс.

Теми для доповідей та есе

1. Концепція персоналізації
2. Теорія оперантного навчіння.
3. Теорія соціального навчіння.

ТЕМА 4. ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ

План:

1. Співвідношення між собою понять: «наукове пізнання» та «наукове знання». Структура (елементи) процесу наукового пізнання.
2. Основні рівні наукового знання.
3. Форми наукового знання.
4. Критерії істинності наукового знання.

Завдання для самостійної підготовки

1. Розкрийте зміст феномену пізнання.
2. На чому ґрунтується пізнання?
3. Які є критерії істинності наукового знання?
4. Назвіть базові позитивістські міфологеми.

Практичне завдання:

Вставте номери правильних відповідей:

Хто є автором тверджень щодо суті пізнання?

Суб'єкт і об'єкт по суті тотожні один одному, оскільки в основі дійсності лежить саморозвиток абсолютного духу, який є абсолютним суб'єктом (...). У докритичний період визнає можливість умоглядного пізнання речей, в критичний період заперечує можливість такого пізнання (...). Поняття матерії неможливе із-за неможливості відвернення від окремих властивостей речей (...). Вчення про причинність, психологічним механізмом якої є сприйняття регулярної появи і проходження подій в часі (...).

1. Джордж Берклі 2. Дейвід Юм 3. Іммануїл Кант 4. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель

Теми для доповідей та есе

Позитивізм в структурі наукового знання.

Базові позитивістські міфологеми.

Сучасна теорія пізнання.

ТЕМА 5. МЕТОДОЛОГІЯ ЯК СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

План:

1. Принцип детермінізму як причинної зумовленості поведінки.
2. Принцип відображення.
3. Принцип єдності психіки та діяльності.
4. Принцип системності.
5. Цілісний, інтегральний підхід до тлумачення психічного.
6. Системна детермінація людської поведінки.
7. Принцип розвитку.
8. Організація та проведення психологічного дослідження.

Завдання для самостійної підготовки

1. Виокремити та охарактеризувати рівні методології: філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий, методико-технологічний.
2. Дайте визначення: методологія, наукова методологія, парадигма, теорія.
3. Розкрити сутність методологічного підходу у психології.
4. Проаналізуйте співвідношення принципу та підходу у психології.
5. Назвіть функції методології для психологічної практики.
6. Охарактеризуйте основні принципи у психології.
7. Розкрийте сутність особистісного підходу в психології.
8. Охарактеризуйте діяльнісний підхід у психології.
9. Розкрийте сутність системного підходу у психології?

Практичне завдання:

1. Вставте номери правильних відповідей:

Хто є автором наступних методологічних принципів?

Номотетичне та ідеографічне знання (...). Чуттєвий досвід (...).
Принципи побудови думки (...). Пізнавальний акт та структура емпіричної
свідомості (...). Діалектична природа мислення (...). Планомірний, точний

експеримент (...). Принцип достовірності знання (...). Принцип сходження від абстрактного до конкретного (...). Розуміння цілісності душевного життя (...). Індуктивний емпіричний підхід (...). Пошук принципу кожної речі (...).

1. Сократ 2. Платон 3. Аристотель 4. Френсис Бекон 5. Галілео Галілей 6. Рене Декарт 7. Джон Локк 8. Іммануїл Кант 9. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель 10. Вільгельм Дільтей 11. Вільгельм Віндельбанд 12. Генріх Ріккерт 13. Едмунд Гуссерль.

2. Вставте номери правильних відповідей:

Визначите суть принципів і категорій діалектики:

Суть і явище (...). Формальна логіка (...). Причинність (...). Перетворення кількості на якість (...). Діалектична логіка (...). Єдність і боротьба протилежностей (...). Принцип детермінізму (...).

1. Основні принципи діалектики (...). 1. Загальний зв'язок, становлення, розвиток як основні принципи. 2. Зміна об'єкту відбувається тоді, коли зміни досягають певної межі. 3. Безпосередньо несумісні один з одним елементи є джерелом саморуху і розвитку. 4. Залежність наслідку від відповідних умов. 5. Вивчення причинно-наслідкових відношень в психології. 6. Загальні форми предметного світу і його пізнання. 7. Вся система категорій в їх гносеологічних і логічних функціях. 8. Загальнозначущі форми і засоби думки, які необхідні для раціонального пізнання

Теми для доповідей та есе

1. Діалектична природа мислення.
2. Принцип сходження від абстрактного до конкретного.
3. Номотетичне та ідеографічне знання.

ТЕМА 6. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГІЇ

План:

1. Методологія науки і методологія дослідження.
2. Поняття методу в науці: науковий підхід, методологічний принцип, дослідницький метод, конкретна методика.
3. Методи пояснювальної (природничо – наукової) психології: спостереження, експеримент, тести, аналіз продуктів діяльності, опитування.
4. Методи описової (гуманітарної) психології: інтроспекція, самозвіт, включене спостереження, ідентифікація, рефлексія, діалог, герменевтика.
5. Методи практичної психології (психологічної практики): психотерапія, консультування, тренінг, корекція.
6. Норми професійної етики у фаховій діяльності.

Завдання для самостійної підготовки

1. У чому полягає головна відмінність природного експерименту від спостереження? У чому виявляються позитивні аспекти першого та другого методу?
2. Сформулюйте головні вимоги до проведення методу бесіди та анкетування, яких необхідно дотримуватися, щоб забезпечити об'єктивність і надійність результатів дослідження.
3. У чому полягає коректність тлумачення результатів, отриманих внаслідок застосування тестів?
4. Чи згодні ви з думкою, що неспроможність самоспостереження як методу наукового дослідження виявляється тільки в суб'єктивізмі тлумачення його результатів?
5. Чи згодні ви з думкою, що експеримент як метод може бути застосований для дослідження будь-яких психічних явищ?

6. Чи можна за допомогою методу тестів досліджувати психологічні закономірності?
7. Чи всі сфери психіки людини дають можливість вивчати метод аналізу продуктів діяльності?
8. Чи згодні ви з думкою, що поділ методів на головні і додаткові ґрунтується переважно на їхніх можливостях охоплювати вивченням більше або менше коло психічних явищ?

Практичне завдання:

1. Використовуючи лекційний матеріал та інформацію з літературних джерел з теми, схематично зобразити співвідношення понять «наукове пізнання», «теорія», «методологія».

2. Вставте номери правильних відповідей:

Що є контекстом становлення методології психології?

Класична методологія (...). Некласична методологія (...).
Постнекласична методологія (...). Постпозитивістська методологія (...) .
Культурна методологія (....).

1. Контекст вибраної методології 2. Контекст природознавства 3. Контекст культурології 4. Контекст об'єднання науки про природу і науки про дух 5. Контекст психотерапевтичної практики обслуговування індивідуальної людини.

Теми для доповідей та есе

1. Постнекласична методологія та контекст об'єднання науки про природу і науки про дух.
2. Постпозитивістська методологія та контекст психотерапевтичної практики обслуговування індивідуальної людини.
3. Культурна методологія та контекст культурології.

ТЕМА 7. КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ТА СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

План:

1. Категоріальний апарат психологічної науки: базисні і метапсихічні категорії психологічної науки.
2. Категорія «образу» в психології. Фактори формування образу.
3. Категорія «дії». Поведінка як адаптивна дія. Внутрішній план дії.
4. Категорія «мотиву». Спонукальна та смислоутворююча функції мотивації. Проблеми мотивації діяльності.
5. Категорія «особистості» в психології.
6. Концепція самоактуалізації особистості. Абсолютизація окремих категорій як основа оформлення течій і наукових шкіл у психології.
7. Функції свідомості.

Завдання для самостійної підготовки

1. Призначення категорій в психології.
2. Обмеження, які накладає використання в психології категорій.
3. Назвіть основні категорії та поняття загальної психології.
4. Охарактеризувати принцип відкритості категоріального апарату.

Теми для доповідей та есе

1. Обмеження, які накладає використання в психології категорій.
2. Класифікація категорій психології.
3. Функції свідомості.
4. Проблема внутрішнього й зовнішнього.
5. Людина як суб'єкт власної психіки
6. Суб'єкт, суб'єктність, суб'єктивність.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

з дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології»

1. Види психологічного знання.
2. Відмінності між науками про природу і науками про людину.
3. Теорія. Компоненти теорії. Центральні компоненти психологічних теорій.
4. Емпіричні і теоретичні об'єкти. Об'єкт і предмет дослідження.
5. Парадигма. Основні риси природничо-наукової парадигми.
6. Елементи науково-дослідницького процесу.
7. База формування теорії. Первинні теоретичні конструкції.
8. Модель. Теоретична модель психічної реальності
9. Вичленення вихідної системи понять.
10. Якісний аналіз даних психологічного дослідження. Виявлення закономірностей психічного явища.
11. Предмет психології. Кризи психологічної науки.
12. Періодизація загальної вітчизняної психології.
13. Етапи розвитку психології.
14. Стан сучасної психології.
15. Предмет теоретичної психології.
16. 16. Методологічний плюралізм і предмет психології.
17. Напрями у сучасній психології.
18. Психологічні теорії особистості.
19. Структура особистості у вітчизняній та зарубіжній психології.
20. Теорія пізнання.
21. Проблема зв'язку суб'єкта і об'єкту.
22. Позитивізм в структурі наукового знання. Базові позитивістські міфологеми.
23. Наукове знання. Синтетичне та аналітичне наукове знання.
24. Єдність логіки, діалектики і теорії пізнання.
25. Пізнання. Теоретичне пізнання.
26. Суб'єкт і об'єкт в пізнанні (Д.Берклі, Д.Юм, І.Кант, Г.В.Ф.Гегель).
27. Сучасна теорія пізнання.
28. Єдність діалектики, логіки, теорії пізнання.
29. Методологія. Методологія психології.

- 30.Методологічні рівні в психології.
- 31.Функції методології для психологічної практики.
- 32.Основні загальнопсихологічні принципи.
- 33.Сутність принципу детермінізму.
- 34.Сутність принципу відображення.
- 35.Сутність принципу єдності психіки та діяльності.
- 36.Сутність принципу розвитку.
- 37.Сутність принципу системності.
- 38.Проблема вибору адекватного методу.
- 39.Диференціація та інтеграція наукового знання.
- 40.Міждисциплінарний синтез.
- 41.Стан сучасної психології як перегляд методологічних установок.
- 42.Метод. Методика психологічних досліджень. Методичний прийом.
- 43.Детерміністські, імовірнісні, філософські, спеціально наукові методи.
- 44.Класична методологія.
- 45.Некласична методологія.
- 46.Постнекласична методологія.
- 47.Постпозитивістська методологія.
- 48.Культурологічна методологія.
- 49.Системний опис теоретичної моделі як побудова наукової теорії.
- 50.45.Змістовна методологія.
- 51.Формальна методологія.
- 52.Загальнонаукова методологія.
- 53.Загальна методологія. Методологічні рівні.
- 54.Методологія окремої теорії.
- 55.Складові методології.
- 56.Основні функції сучасної методології.
- 57.Основні принципи діалектики.
- 58.Основні трактування принципу детермінізму в психології.
- 59.Категорії психології.
- 60.Основні підходи до категорій в сучасній науці.
- 61.Призначення категорій в психології.
- 62.Категоріальний апарат. Класифікація категорій психології.
- 63.Психофізична проблема. Психофізичний паралелізм.

64. Суб'єкт. Суб'єктивність.
65. Погляди Р.Декарта, І.Канта, Г.В.Ф.Гегеля на проблему суб'єкта.
66. Проблема внутрішнього й зовнішнього.
67. Суперечливість суб'єктивного й об'єктивного.
68. Суб'єкт психіки.
69. Суб'єктивне як предмет психології.
70. Людина як суб'єкт власної психіки.
71. Суб'єктивно-генетичний принцип.
72. Проблема підходу у психології
73. Діяльнісний підхід у психології.
74. Основні складові діяльнісного підходу, їх суть.
75. Сутність особистісного підходу у психології.
76. Етапи використання особистісного підходу.
77. Складові особистісного підходу як методологічного інструменту.
78. Основні тенденції представленості особистісного підходу.
79. Знаковий, мовний підхід.
80. Вчинковий підхід.
81. Антропологічний підхід.
82. Системно-суб'єктний підхід.
83. Психосоціальний підхід.
84. Категорія відображення у психології.
85. Свідомість як вища форма психічного відображення.
86. Характеристика свідомості.
87. Сутність діяльності, її ознаки.
88. Суть спілкування як форми активності людини.
89. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».
90. Поняття «особистість» у психології

ФОРМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та вміння працювати з науковою літературою, знання матеріалу, продемонстрованого у виконаних (як правило) індивідуальних завданнях; обґрунтованість висновків, а також самостійність та повнота вирішення практичних завдань та аналізу матеріалів; активність та систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань, тестів, експрес-опитувань тощо.

Форми проведення поточного контролю: усне опитування студентів, вирішення практичних завдань, тестові завдання (для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей студента може бути передбачено виконання інших, індивідуальних для кожного студента завдань).

Проміжний контроль проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоєності студентами відповідного об'єму опрацьованого та вивченого матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення проміжного контролю: тренувальні вправи, експрес-контроль на лекціях, тестове опитування, співбесіда (усне спілкування).

Підсумковий контроль у формі екзамену.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним

матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- *«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано»* *FX – від 35 до 59 балів.* Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- *«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано»* *F – від 0 до 34 балів.* Студент не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Велитченко Л.К., Подшивалкіна В.І. Методологічні та теоретичні проблеми психології: програмний конспективний довідник. Одеса: СВД Черкасов, 2009. 281 с.
2. Калюжна Є. М. Теоретико-методологічні проблеми психології: навчальний посібник. Київ: ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с.
3. Сватенкова Т. І., Тимошенко О. А. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 143 с.
4. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій Х.: НУЦЗУ, 2016. 191 с.
5. Теоретичні і методологічні проблеми психології : комплекс навчально-методичного забезпечення для підготовки аспірантів за спеціальністю 053 «Психологія» / Укл. : С. Ю. Гуцол. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2016. 38 с.

Допоміжна:

1. Велитченко Л.К. "Розгортання" як загальний принцип здійснення психічного. *Development and modernization of pedagogical and psychological sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine*. Collective monograph. Volume 1. Lublin, Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. Pp. 86 – 100.
2. Велитченко Л.К. Система «суб'єкт – результат» у концептуалізації поняття «особистість». *Pedagogical and psychological sciences: development prospects in countries of Europe at the beginning of the third millenium*. Volume 1. Lublin, Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. Pp. 64 – 82.
3. Карпенко З.С. Аксіологічна психологія особистості : монографія. 2-е вид., перероб., доповн. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. 720 с.

4. Крюкова М.А. Теоретико-методологічні проблеми психології (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня магістра факультету психології, політології та соціології). Одеса: Фенікс, 2020. 34 с.
5. Максименко С.Д. Теоретико-методологічні проблеми психології особистості. *Психологія: реальність і перспективи*. 2013. Вип. 1. С. 4-
6. Максименко С.Д. Теоретико-методологічні проблеми психології ХХІ століття: генетико-креативний дискурс. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Том 4 № 1. С. 1 – 11.
7. М'ясоїд П. Теорія в історичному поступі психологічного пізнання. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 36-65.
8. Савчин М. В. Загальна психологія: підручник. 2-е вид., допов. Київ: Академія, 2018. 344 с.
9. Туриніна О.Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.- метод. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 206 с.
10. Фурман А.В. Методологічне обґрунтування предметного поля теоретичної психології. *Психологія і суспільство*. 2019. № 3-4. С. 5-29.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт. URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>